

De oorlog in het hart

Toen de Mahabharata, het machtige Indiase epos, in de jaren tachtig in India werd uitgezonden in wekelijkse afleveringen, viel het leven in het land stil. Met miljoenen zaten ze voor de buis om de soapversie van het langste gedicht ter wereld tot zich te nemen. De Mahabharata is dan ook niet zomaar een vertelling. Lijkt het op het eerste gezicht een verhaal over goed en kwaad, in wezen gaat het over de zielenroerselen van de individuele mens. Over de oorlog die elk dag woedt in het hart.

Sybille Decoo

Kurukshetra, de plaats waar de mythische oorlog werd uitgevochten waar het in dit kolossale epos om draait, bestaat echt. Aan de stad zelf is weinig te zien, het half historische, half mythologische slagveld ligt in Jyotisar, een zestal kilometer buiten de stad. Fier zijn ze ginder over “de enige, nog levende getuige van de oorlog”. De hindoe priester die het mij vertelt, kijkt omhoog en wijst naar de overhangende takken van een stevige, oude boom. “Een spruit van de echte boom die hier destijds stond”, zegt hij overtuigd.

In het park dat rond de boom is aangelegd, is een klein tempelcomplex opgetrokken waar scènes uit het epos worden afgebeeld. Er is ook een ‘geluid- en lichtshow’. De veldslag mag dan maar acht dagen geduurd hebben, samen met de lange voorgeschiedenis werd het oorspronkelijke verhaal in 130.000 verzen neergeschreven, wat de Mahabharata tot het langste gedicht ter wereld maakt. Het verhaal beslaat ruim 12.000 bladzijden en is zowat vijftien keer omvangrijker dan de bijbel. Het werd opgetekend tussen de zesde eeuw voor en de tweede eeuw na Christus, uit mondelinge verhalen die door de eeuwen heen werden doorverteld.

Weken doet een mens erover om zich door de stapel dvd’s te werken van de Indiase versie. Er kwamen ook een westerse theaterversie, bioscoopversie en televisieserie van, allemaal van regisseur Peter Brook. Samen met scenarist Jean-Claude Carrière deed hij er elf jaar over om de theaterversie te maken waarmee ze in 1985 hoge ogen gooiden op het theaterfestival van Avignon. De verfilming kwam er vier jaar nadien en werd destijds ook op de toenmalige BRT uitgezonden.

Bij het bekijken van de Indiase versie sta je als westerling voor de keuze: je te pletter lachen of je ziek ergeren aan de simplistische enscenering. Kijk je erdoorheen, dan kom je terecht in een mystiek land van filosofische en psychologische wijsheden, een vat vol universele lessen.

Het verhaal draait rond de heerschappij over Hastinapur (het huidige Delhi) die betwist wordt door twee takken van een koninklijke familie: de Pandava’s en de Kaurava’s. De Pandava’s zijn vijf broers, zonen van de afgetreden koning Pandu, en toonbeelden van goedheid en rechtschapenheid. Bij de Kaurava’s komt vooral hun machtswellustige, arrogante neef Duryodan op de voorgrond, zoon van de blinde en gefrustreerde Dritirashtra, broer en opvolger van Pandu. De Pandava’s zijn de rechtmatige, toekomstige troonopvolgers maar de blinde Dritirashtra, die nooit heeft kunnen verteren dat hij de troon eerst heeft moeten afstaan aan zijn jongere broer Pandu omdat hij door zijn blindheid niet geschikt werd bevonden om koning te zijn, reserveert tegen beter weten in de troon voor zijn zoon Duryodan. Die nodigt zijn vijf neven, met wie hij opgroeide, voor een dubbelspel uit op het paleis. De Pandava’s spelen het eerlijk en verliezen van de listige Duryodan, die hen voor twaalf jaar in ballingschap stuurt.

Iedereen vecht zijn persoonlijke 'Mahabharata' uit

Nog voor ze terugkeren, probeert hij hen uit te schakelen maar dat mislukt. De Pandava's ondernemen nog een laatste poging om tot een vreedzame machtsoverdracht te komen maar de oorlog is onafwendbaar. De Pandava's zijn de enige overlevenden.

Alles, maar dan ook alles is beladen met symboliek in de Mahabharata. Het verhaal begint lang voor de oorlog en is doorspekt met tal van zijdelingse, ogenschijnlijk eenvoudige verhalen die elk op zich een filosofische inhoud verbergen omtrent lotsbeschikking, vrije wil, verantwoordelijkheid en ethiek. De Mahabharata lijkt een maatschappelijk verhaal, maar vertelt eigenlijk een individueel verhaal. De personages staan immers voor tendensen in onze persoonlijkheid. De strijd die gevoerd wordt is er een tussen onze negatieve en positieve tendensen met als inzet de 'dharma' (ethische waarden). Het is het verhaal van de reis van de ziel naar zijn bevrijding. Die bestemming wordt pas bereikt als alle demonische krachten worden uitgeschakeld en de positieve zegevieren.

De Indiase swami Jyotirmayananda, die een ashram heeft in Miami, heeft een lezenswaardig boek geschreven over de mystieke betekenis van het epos. "Het eigenlijke thema van de Mahabharata is het bereiken van zelfrealisatie of de overwinning in de strijd die het leven is. Het uiterlijke gevecht tussen de Pandava's en de Kaurava's symboliseert het gevecht dat dagelijks tekeer gaat in het hart van elk individu, waar de goede krachten vechten met de duistere krachten, deugd met ondeugd, weten met onwetendheid." Het sleutelmoment in het hele verhaal komt wanneer beide legers op de eerste dag van de oorlog hebben postgevat op het slagveld en Arjuna, een Pandava en de held in het verhaal, aan zijn wagenmenner vraagt tussen beide legers in te rijden zodat hij een overzicht krijgt. Bij het vooruitzicht te moeten vechten met zijn familieleden en oud-leraars in het vijandige kamp zinkt de moed hem in de schoenen. Hij is niet meer in staat te vechten omdat hij de rechtvaardigheid van de oorlog niet inziet en vraagt uitleg aan zijn wagenmenner en vriend. Dat is niemand minder dan Krisjna of God in hoogsteigen persoon.

Krisjna legt hem uit waarom hij moet vechten (om de waarheid en rechtvaardigheid te redden) en doet hem daarbij de spirituele leer uit de doeken. Het is die lering die zijn beslag krijgt in de Bhagavad Gita ('Lied van God'), de 'bijbel' van de yogi's die onderdeel vormt van de Mahabharata. De Bhagavad Gita vat de filosofische wijsheden uit de Mahabharata samen. Arjuna staat voor de nog onverlichte, individuele ziel, die het hart op de juiste plaats heeft maar onderhevig is aan de grillen van zijn karma, terwijl Krisjna de goddelijke substantie is, de onthechte getuige.

Krisjna en Arjuna in de strijdswagen.

Het epos geeft ook inzicht in hoe om te gaan met moeilijke omstandigheden in het leven. Als kijker wordt het een uitdaging om mee te zoeken naar de meest juiste, eerlijke en ware uitkomst of uitleg. Sommige scènes wijzen erop dat het bijna bovenmenselijke offers vergt om tot het einde consequent te zijn. Dat wordt geïllustreerd met de scène waarin Yudhishtir, de oudste van de Pandava's, op het einde moet kiezen tussen zijn

verlossing en zijn hond (die mag de 'hemel' niet binnen) en hij kiest voor zijn hond.

Daarover schrijft Jyotirmayananda: 'Nooit zal Yudhishtir wat ethisch juist is opofferen voor wat egoïstisch gezien interessant is.'

Wie na de mystieke lessen van de Mahabharata te weten wil komen hoe dat pad naar de persoonlijke bevrijding te bewandelen, kan beslist inspiratie opdoen in dat andere populaire Indiase epos, de Ramayana. Dat vertelt het verhaal van Rama die op pad gaat om de wereld te bevrijden van de demon Ravana. Het verhaal staat symbool voor het spirituele pad en de verschillende etappes daarin.

YOGA MENSELIJK

‘YOGA IS IN FEITE HEEL ‘DOWN-TO-EARTH’

Kamagurka doet al vijftien jaar aan yoga.

Dat yoga en lachen goed samengaan bewijst Kamagurka (48), een grote fan van die oosterse discipline. “Ik vind het fantastisch. Ik ben er vijftien jaar geleden mee begonnen maar doe het met tussenpozen. Soms verval ik in luiheid. Vooral als ik veel optredens heb, doe ik minder aan yoga omdat ik dan op een andere manier mijn ei kwijt kan, maar dan krijg ik een schuldgevoel. Ik keer er altijd naar terug.” “Voor mij werkt yoga fantastisch goed. Op een halfuur tijd ben je geestelijk volledig verfrist. De ontspanning gaat heel diep. Ik kan ook ontspannen met een goed glas wijn, maar het verschil daarmee en met sport is dat je bij yoga de ogen sluit en de blik naar binnen richt. Het is mediteren in een moeilijke houding maar je doet dat op zo’n manier dat de houding aangenaam wordt. Je gaat met je bewustzijn naar de spier en denkt aan niets anders meer. Hoe groter de concentratie hoe dieper de ontspanning. Dat lijkt paradoxaal maar het is een combinatie die werkt.”

“Je kunt er zaken mee oplossen. Het overkomt mij dat ik ergens mee zit waar ik niet meteen uit geraak. Door yoga worden zaken sneller duidelijk, vallen de dingen gemakkelijker in de plooi. Oplossingen dienen zich vaak aan zonder dat je ermee bezig bent.”

“Yoga intrigeerde mij al als kind. Ik heb veel judo gedaan maar sport ondermijnt je souplesse omdat het je spieren korter maakt. Ik kon twee dingen doen: yoga of zwemmen. Maar aangezien ik geen zwembad heb...”

“Ik vind het ook geweldig omdat het zo praktisch is. Je kunt overal aan yoga doen. En aan boeken en goeroes heb ik niet veel boodschap. Yoga moet je gewoon doen. Een diepe ontspanning vind ik op zich al een sterke spirituele ervaring. De ruzies en oorlogen die zich op grote en kleine schaal voordoen zijn het gevolg van een gebrek aan ontspanning. Het zou een stuk rustiger zijn op deze planeet als mensen zouden leren zich te ontspannen.”

“Voor mij is yoga heel down-to earth. Op een eerlijke manier je brood verdienen en anderen niet tot last zijn, vind ik al heel spiritueel.”

YOGA GODDELIJK

KRISJNA

God van de liefde

Krisjna is een god met vele verhalen. Het begint al met zijn geboorte. Aan de koning is verteld dat het achtste kind van Devaki hem zal doden, en hij neemt het zekere voor het onzekere door al haar kinderen bij de geboorte om te brengen. Uiteraard mislukt dat bij Krisjna, men ontloopt zijn karma niet. Zijn hele jeugd met alle deugnietrij is in verhalen gegoten, maar Krisjna is het bekendst als de fluitspeler die met zijn spel zijn geliefde Radha bekoort. Krisjna en Radha staan voor de perfecte, onvoorwaardelijke liefde maar Radha staat ook voor Krisjna's liefdesenergie. Zonder haar is hij niets. Hij wint de harten van de mensen met zijn liefdesmelodie maar symbolisch staat de fluit voor de zuivere ziel. Enkel een zuiver instrument kan een zalig geluid voortbrengen. Krisjna is de

hartendief van alle vrouwen, die de toewijding symboliseren van zij die verlangen naar vereniging met het goddelijke. De in India populaire Krisjna wordt gezien als een incarnatie van Visjnoe. In die rol verschijnt hij ook in de Mahabharata. (SD)
